

Rapport

Nader onderzoek flora en fauna knooppunt Emmen-west

in het kader van de Wet natuurbescherming

Klant: Provincie Drenthe

Referentie: BE1656WATRP1808291149

Versie: 3.0/Finale versie

Datum: 8 oktober 2018

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Chopinlaan 12
9722 KE GRONINGEN
Netherlands
Water

Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Nader onderzoek flora en fauna knooppunt Emmen-west

Ondertitel: in het kader van de Wet natuurbescherming
Referentie: BE1656WATRP1808291149
Versie: 3.0/Finale versie
Datum: 8 oktober 2018
Projectnaam: Emmen-West
Projectnummer: BE1656
Auteur(s): Erik Rosendaal

Opgesteld door: Erik Rosendaal

Gecontroleerd door: Arend de Wilde

Datum/Initialen: 24-09-2018

Classificatie

Projectgerelateerd

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and OHSAS 18001:2007.

Inhoud

Rapport	i
1 Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doelstelling	1
1.3 Leeswijzer	1
2 Plangebied en voorgenomen ingreep	2
2.1 Plangebied	2
2.2 Voorgenomen ingreep	3
3 Methoden	4
3.1 Grondgebonden zoogdieren	4
3.1.1 Eekhoorn	4
3.1.2 Boomarter	4
3.1.3 Das	5
3.2 Vleermuizen	5
3.3 Jaarrond beschermde nesten	6
4 Resultaten en effectbeoordeling	8
4.1 Grondgebonden zoogdieren	8
4.1.1 Eekhoorn	8
4.1.2 Boomarter	8
4.1.3 Das	8
4.2 Vleermuizen	10
4.3 Jaarrond beschermde nesten	12
5 Conclusies	15
6 Bronvermelding	16
Bijlage 1. Juridisch kader	17
Bijlage 2. Kaart met potentiële verblijfplaatsen - fase 1	23
Bijlage 3. Kaart met hoofdburchten van de das	24
Bijlage 4. Kaart met hoofdburchten van de das	25

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De provincie Drenthe is voornemens om het knooppunt Emmen West bij de N34 - N391 ongelijkvloers te maken. De reconstructie is noodzakelijk om de veiligheid en doorstroom van het knooppunt te verbeteren. In het kader van de voorgenomen ontwikkeling is door Royal HaskoningDHV (hierna RHDHV) een verkennende natuurtoets uitgevoerd (RHDHV, 2017). Uit deze toets is gebleken dat het voorkomen van beschermde zoogdieren en vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten niet kan worden uitgesloten.

1.2 Doelstelling

Doelstelling van het aanvullend onderzoek is om vast te stellen of:

- de te kappen bomen voortplantings- en/of rustplaatsen voor vleermuizen bevatten
- er vaste rust en verblijfplaatsen aanwezig zijn binnen het plangebied van eekhoorn, das en boommarter.
- er jaarrond beschermd nesten van vogels aanwezig zijn binnen het plangebied.

Op basis van de uitkomsten wordt een advies gegeven voor mitigatie en vervolgstappen in relatie tot de Wet natuurbescherming (hierna Wnb).

1.3 Leeswijzer

De ligging met de kenmerken van het plangebied en de voorgenomen werkzaamheden worden beschreven in hoofdstuk 2. De methode van de nadere onderzoeken wordt beschreven in hoofdstuk 3. De resultaten van de veldbezoeken en effectbeoordeling worden beschreven in hoofdstuk 4 en in hoofdstuk 5 worden de conclusies en aanbevelingen besproken. Voor een uitgebreidere uitleg over de Wnb wordt verwezen naar bijlage 1.

2 Plangebied en voorgenomen ingreep

2.1 Plangebied

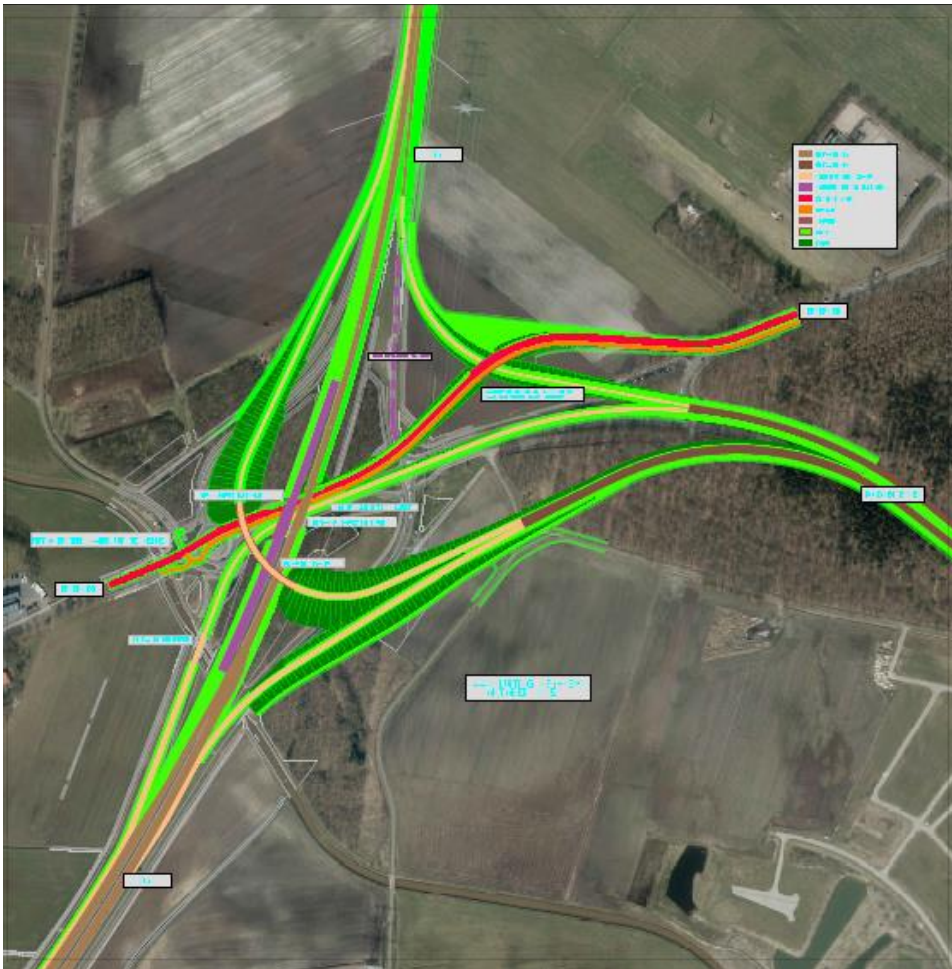
Het plangebied betreft het knooppunt N34 - N391 bij Emmen West tussen hmp 59,3 – 60,0. zie Figuur 2-1. Het knooppunt bestaat tevens uit de op- en afritten van de N34. Het plangebied grenst deels aan geïsoleerde bosjes en agrarische gronden. De geïsoleerde bosjes bestaan voornamelijk uit zomereik. In het oosten van het plangebied ligt het Noordbargerbos dat uit naald- en loofbomen bestaat. Het Noordbargerbos maakt deel uit van het Natuurnetwerk Nederland.

Figuur 2-1: Knooppunt N34 - N391; globale plangebied rode kader (bron Globespotter 2018).

2.2 Voorgenomen ingreep

Bij de aanpak van het knooppunt wordt het wegprofiel verbreed naar een tweebaansstroomweg. Het bestaande viaduct Klinkmolen aan de noordwestkant van het plangebied, wordt gerevitaliseerd en een nieuw viaduct Klinkmolen II wordt gerealiseerd. Daarnaast worden er ter hoogte van de Ermerweg een fly-over en een nieuw viaduct gemaakt in de toeritten van en naar de N34 - N391 (Rondweg Emmen). Figuur 2-2 geeft een indruk van de beoogde ontwikkeling.

Figuur 2-2 Beoogde inrichting van het nieuwe knooppunt N34-N391

3 Methoden

Uit de eerdere natuurtoets is gebleken dat het voorkomen van beschermde zoogdieren en vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten niet kan worden uitgesloten voor vier deelgebieden, zie Figuur 3-1 (RHDHV, 2017). De deelgebieden 1 t/m 4 zijn onderzocht voor vleermuizen. De deelgebieden 3 en 4 zijn ook onderzocht voor grondgebonden zoogdieren en jaarrond beschermde nesten. In de onderstaande paragrafen volgt een beschrijving van de methodiek per soort.

Figuur 3-1: Ecologische aandachtsgebieden waar nader onderzoek heeft plaatsgebonden.

3.1 Grondgebonden zoogdieren

3.1.1 Eekhoorn

Onderzoek naar het voorkomen van vaste voortplantings- en rustplaatsen van eekhoorns vindt plaats op basis van zichtwaarnemingen. Eekhoorns bouwen nesten in bomen die vooral in de winter, wanneer er geen blad aan de bomen zit, goed waarneembaar zijn. Het nest is bolvormig, zo groot als een voetbal en wordt op minstens 5 meter boven de grond gebouwd. Daarnaast kunnen ze gebruik maken van boomholtes (Zoogdierverseniging, 2018).

Binnen aandachtsgebied 3 en 4 was het voorkomen van eekhoorns niet uitgesloten, zie Figuur 3-1. In totaal zijn twee veldbezoeken gebracht in de maand februari. Met behulp van een ladder zijn holtes in bomen gecontroleerd op de aanwezigheid van nesten. Daarnaast is gekeken naar vraatsporen, loopsporen en uitwerpselen van eekhoorns.

3.1.2 Boomarter

Boommarters kiezen hun rustplaatsen vaak in boomholten, konijnen-, vossen of dassenhollen, tussen boomwortels of onder takkenbossen. Nesten zitten vaak in oude spechten- of eekhoornholten, regelmatig in

inrottingsholten en soms in gebouwen die in of aan de rand van het bos staan. Boommarters maken meestal niet zelf een hol maar passen een bestaand nest aan (Zoogdierverseniging, 2018).

Het onderzoek naar de boommarter in deelgebieden 2 en 4 is gelijktijdig uitgevoerd met het onderzoek naar eekhoorns, 21 en 22 februari 2018. Holtes in bomen zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van en geschiktheid voor boommarters. Daarnaast is gekeken naar vraatsporen, loopsporen en uitwerpselen van boommarters.

3.1.3 Das

De vaste rust- en verblijfplaatsen van een das wordt een dassenburcht genoemd. Een dassenburcht is een gangenstelsel van ondergrondse holen dat door een das gegraven is of dat een das in gebruik heeft, of iedere andere constructie die de das in gebruik heeft (BIJ12a, 2018).

De veldbezoeken in deelgebied 2 en 4 zijn eveneens uitgevoerd op 21 en 22 februari 2018. Naast deelgebied 2 en 4 zijn de kleine bosperceeltjes ten westen van het plangebied doorlopen. Deze gebieden liggen buiten het plangebied langs de watergang Slenerstroom. Het voorkomen van dassenburchten is bepaald op basis van zichtwaarnemingen. Ook is gekeken naar vraatsporen, loopsporen (wissels) en uitwerpselen. Daarnaast zijn verspreidingsgegevens opgevraagd bij Staatsbosbeheer en de Dassenwerkgroep Drenthe van dassenburchten binnen en in de omgeving van het plangebied.

3.2 Vleermuizen

Methodiek beoordeling boomholtes:

Bomen zijn belangrijke verblijfplaatsen voor vleermuizen, zowel in de zomer als in de winter. Allerlei holtes kunnen aantrekkelijk zijn voor vleermuizen, zoals verlaten spechtenholen of holen die door rotting bij een afgebroken tak ontstaan zijn. Om als goed vleermuisverblijf te dienen moet zo'n gat dan wel naar boven uitgerot zijn, zodat de vleermuizen boven de opening kunnen hangen. Maar zelfs losse stukken schors kunnen een geschikte verblijfplaats vormen, net als vogel- of vleermuiskasten (Vleermuisnet, 2018).

Zoals eerder beschreven kunnen binnen de deelgebieden 1 t/m 4 vaste rust en verblijfplaatsen aanwezig zijn van boombewonende vleermuizen. In eerste instantie zijn op 21 en 22 februari 2018 holtes gecontroleerd op overwinterende vleermuizen en beoordeeld op geschiktheid als verblijfplaats voor vleermuizen. De geschiktheid is beoordeeld met behulp van een ladder en een zaklamp.

Methodiek nader onderzoek:

Op basis van het onderzoek naar habitatgeschiktheid is vastgesteld dat er vleermuisverblijfplaatsen aanwezig konden zijn in deelgebieden 2 en 4. Het nadere onderzoek naar vleermuizen (verblijfplaatsen en vliegroutes) is uitgevoerd aan de hand van het 'Vleermuisprotocol 2017' dat is ontwikkeld door Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdierverseniging VZZ. In dit vleermuisprotocol staat per vleermuissoort en functie beschreven hoe het onderzoek uitgevoerd dient te worden (o.a. afhankelijk van periode, tijdsduur, starttijd t.o.v. zonsondergang/opkomst en klimatologische omstandigheden).

De onderzoeksopzet voor dit project is gebaseerd op de onderzoeksmethodiek van ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis (BIJ12 2017 b t/m f). Hiervoor is gekozen omdat verblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis zich bevinden in bomen en algemeen voorkomen in Nederland. Gewone dwergvleermuizen hebben meestal verblijfplaatsen in gebouwen maar zijn wel sterk afhankelijk van lijnvormige elementen (zoals bomenrijen) als vliegroute en is zeer algemeen voorkomend in Nederland. Er is onderzocht op kraam-, paar-, en zomerverblijfplaatsen van vleermuizen. In tabel 1 is een samenvatting opgenomen van de onderzoeksmethode die volgens het 'Vleermuisprotocol 2017' gehanteerd moet worden.

Tabel 1: Gehanteerde onderzoeksmethode volgens Vleermuisprotocol 2017

Functie	Ruige dwergvleermuis	Gewone dwergvleermuis	Gewone grootoorvleermuis	Rosse vleermuis	Watervleermuis
Kraamverblijfplaats	2 x 2 uur 15 mei - 15 jul	2 x 2 uur 15-mei - 15 jul	2 x 2 uur 15 mei - 15 jul	2 x 2 uur 15 mei - 15 jul	2 x 2 uur 1 jun - 15 jul
Zomerverblijfplaats	2 x 2 uur 15 apr - 15 aug	2 x 2 uur 15 apr - 15 okt	2 x 2 uur 15 apr - 15 aug	2 x 2 uur 15 mei - 15 aug	2 x 2 uur 15 apr - 15 sep
Paarverblijfplaats	2 x 2 uur 15 aug - 1 okt	2 x 2 uur 15 aug - 1 okt	2 x 2 uur 15 aug - 1 okt	2 x 2 uur 1 aug - 15 sep	2 x 2 uur 15 aug - 15 sep
Vliegroute	2 x 2 uur 15 apr - 1 okt	2 x 2 uur 15 apr - 15 okt	2 x 2 uur 15 apr - 1 okt	2 x 2 uur 15 apr - 1 okt	2 x 2 uur 15 apr - 15 sep

De veldbezoeken zijn verricht met twee personen met behulp van batdetectors (type Petterson D240x). De geluiden zijn opgenomen met een opnameapparaat en geanalyseerd. Waar mogelijk zijn onderzoeken gecombineerd. In tabel 2 staan de basisgegevens van de uitgevoerde onderzoeken weergegeven.

Tabel 2: Basisgegevens van de uitgevoerde onderzoeken

Type onderzoek	Datum	Weersomstandigheden	Aantal personen
Zomerverblijfplaats/ kraamverblijfplaats/ vliegroute	16 mei 2018 (21:25 - 00:00 uur)	10 °C, 3 Bft, droog, helder	2
Zomerverblijfplaats/ kraamverblijfplaats/ vliegroute	11 jul 2018 (22:00 - 00:30 uur)	14 °C, 2 Bft, droog, wisseld bewolkt	2
Zomerverblijfplaats/ Paarverblijfplaats	16 aug 2018 (04:24 - 06:24 uur)	16 °C, 1-2 Bft, droog, wisselend bewolkt	2
Paarverblijfplaats	13 sep 2018 (21:00 - 23:00 uur)	12 °C, 0-1 Bft, droog, helder	2

3.3 Jaarrond beschermde nesten

Onderzoek naar jaarrond beschermde nesten is gedaan op basis van zichtwaarnemingen. In eerste instantie zijn de deelgebieden op 21 en 22 februari 2018 gecontroleerd op de aanwezigheid van nesten. Omdat de loofbomen in de winter niet in het blad zitten, zijn de nesten goed herkenbaar. Tijdens het onderzoek zijn nesten van de buizerd waargenomen. Jaarrond beschermde nesten van overige soorten zijn niet aangetroffen.

Om de afwezigheid van buizerds aan te tonen is het Kennisdocument Buizerd gevolgd. Afwezigheid van broedende buizerds kan worden aangetoond, als er tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode maart tot half mei geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisatie moet bij voorkeur tijdens goede

omstandigheden (zoals weersomstandigheden, moment op de dag) plaatsvinden en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen. Tevens moet bij voorkeur in de periode dat er nog geen blad aan de boom zit, minimaal éénmaal gericht naar nestlocaties zijn gezocht (BIJ12, 2017g).

De onderzoeken zijn uitgevoerd bij droog weer op onderstaande data:

- 21 februari 2018 en 22 februari 2018
- 04 april 2018
- 16 mei 2017
- 11 juli 2017

4 Resultaten en effectbeoordeling

4.1 Grondgebonden zoogdieren

4.1.1 Eekhoorn

Tijdens het veldwerk zijn geen eekhoornnesten vastgesteld binnen de onderzoeksgebieden. Daarnaast zijn er geen nesten aangetroffen in de gecontroleerde boomholtes. De gecontroleerde holtes zijn ongeschikt voor eekhoorns. De boomholtes lopen onvoldoende door en zijn niet vorst- en vochtvrij. Daarnaast zijn geen uitwerpselen, loopsporen of vraatsporen aangetroffen van eekhoorns.

Effecten en consequenties

Er zijn geen consequenties voor de eekhoorn bij doorgang van de beoogde ontwikkeling. Het vernietigen van vaste voortplantings- of rustplaatsen is redelijkerwijs uitgesloten. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb is redelijkerwijs uitgesloten.

4.1.2 Boomarter

Tijdens het veldwerk zijn geen vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen aangetroffen van de boomarter binnen de onderzoeksgebieden. De gecontroleerde boomholtes zijn ongeschikt voor boomarters. De boomholtes lopen onvoldoende door en zijn niet vorst- en vochtvrij. Daarnaast zijn geen uitwerpselen, loopsporen of vraatsporen aangetroffen van boomarters.

Het plangebied vormt hooguit secundair leefgebied van de boomarter. De essentiële leefgebieden liggen naar verwachting in de grotere aangesloten delen van het Noordbargerbos ten noorden van de rondweg – N391. De enige waarneming nabij het plangebied betreft een doodgereden exemplaar (NDFP, 2018). Dit was mogelijk een individu op zoek naar een nieuw leefgebied.

Effecten en consequenties

Er zijn geen consequenties voor de boomarter bij doorgang van de beoogde ontwikkeling. Het vernietigen van vaste voortplantings- of rustplaatsen is redelijkerwijs uitgesloten. Ook het doden van boomarters is redelijkerwijs uitgesloten. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb is redelijkerwijs uitgesloten.

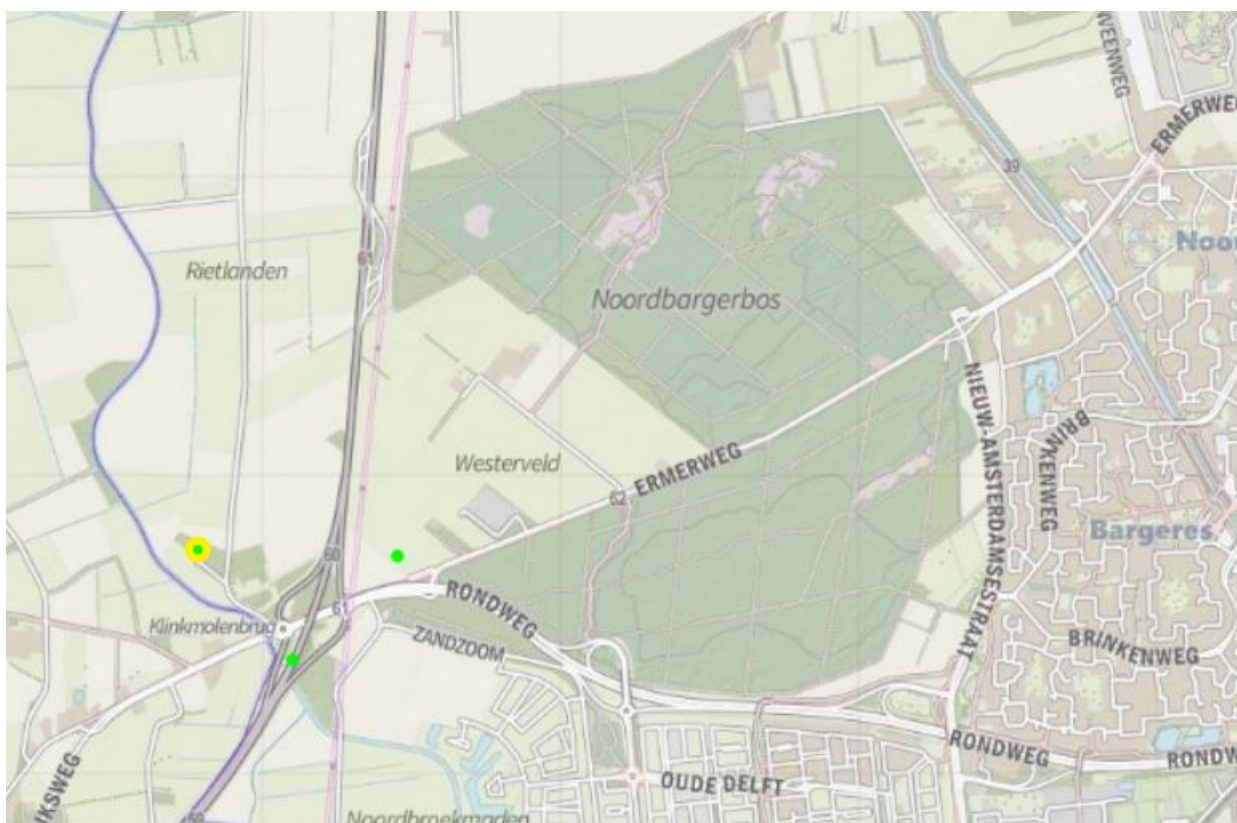
4.1.3 Das

Tijdens het veldwerk is in deelgebied 2 een oude bijburcht aangetroffen van een das, zie Bijlage 2. De vier pijpen van de dassenburcht waren vrijwel geheel bedekt door afgevallen bladeren en daardoor slecht herkenbaar in het veld, zie Figuur 4-1. Een bewoonde dassenburcht is herkenbaar aan graafsporen en dassenharen, deze zijn niet aangetroffen. De dassenburcht is bij elk veldbezoek van het plangebied gecontroleerd op gebruiksporen. Hierdoor is een jaarrond beeld gekregen en kan met zekerheid worden gezegd dat de burcht niet in gebruik is door dassen. In de omgeving van de dassenburcht zijn wel graafsporen aangetroffen.

Figuur 4-1 Oude bijburcht van een das, afgefallen blad is deels verwijderd om de burcht vast te kunnen leggen op de foto.

Uit de verspreidingsgegevens gegevens van Staatsbosbeheer en Dassenwerkgroep Drenthe blijkt dat de dichtstbijzijnde hoofdburchten op circa 1,5 km afstand liggen van het plangebied, zie bijlage 3 en 4. De vervallen burcht was bij zowel Staatsbosbeheer als de Dassenwerkgroep Drenthe niet bekend. Daarnaast is ten westen van het plangebied een das vastgelegd met een cameraval in 2017, zie Figuur 4-2.

Figuur 4-2 Waarnemingen van dassen in de omgeving van het plangebied. groen/geel waarneming uit 2017. De overige groene punten betreffen doodgereden exemplaren (2005 en 2014).

Effecten en consequenties

Op basis van de graafsporen mag geconcludeerd worden dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de das. Bij de reconstructie van het knooppunt gaat de oude bijburcht verloren. In de omgeving van het plangebied zijn verschillende hoofdburchten van dassen aanwezig. De oude bijburcht is met zekerheid sinds de herfst van 2017 niet in gebruik door dassen, maar is zeer waarschijnlijk al langer

verlaten. Na realisatie blijven er voldoende bosclementen en akkers over die essentieel zijn voor het voorkomen van de das. Het vernietigen van vaste voortplantings- of rustplaatsen is redelijkerwijs uitgesloten aangezien het een oude bijburcht betreft en niet essentieel is voor het voorkomen van dassen. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb is redelijkerwijs uitgesloten.

4.2 Vleermuizen

Beoordeling boomholtes 21 en 22 februari 2018

Tijdens het veldbezoek zijn de holtes in deelgebieden 1 t/m 4 met een ladder geïnspecteerd. Binnen de deelgebieden zijn geen overwinterende vleermuizen aangetroffen. Daarnaast lopen de holtes binnen de deelgebieden 1 en 3 onvoldoende door. Binnen deelgebieden 1 en 3 zijn daarom geen vaste rust en verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig.

Binnen de deelgebieden 2 en 4 zijn wel boomholtes gevonden die kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen, zie Bijlage 2. De boom met holtes in deelgebied 4 is alleen geschikt als zomer- en paarverblijfplaats. Binnen deelgebied 2 zijn vier bomen gevonden met holtes. Drie van de bomen hebben kleine holtes en zijn alleen geschikt als paar- of zomerverblijfplaats. Daarnaast is er een oude eik aanwezig met een grotere holte die naast paar- en zomerverblijfplaats ook kan fungeren als kraamverblijf.

Binnen deelgebieden 1 en 3 ontbreken vaste rust en verblijfplaatsen van vleermuizen. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb is redelijkerwijs uitgesloten t.a.v. van vleermuizen in de deelgebieden 1 en 3.

Binnen de deelgebieden 2 en 4 zijn de holtes mogelijk wel in gebruik door boombewonende vleermuizen. Het gaat hierbij mogelijk om onderstaande soorten:

- gewone dwergvleermuis (alleen paarverblijfplaatsen)
- ruige dwergvleermuis
- gewone grootoorvleermuis
- rosse vleermuis
- watervleermuis

Nader onderzoek Ronde 1 - Datum 16 mei 2017

Er zijn tijdens deze ronde geen kraam of zomerverblijfplaatsen vastgesteld. Bij deelgebied 2 – Slenerstroom zijn geen uitvliegers waargenomen tijdens het veldbezoek. Drie kwartier na zonsondergang werd de eerste waarneming van vleermuizen gedaan. Het betrof een foeragerende gewone dwergvleermuis. Iets later op de avond werd nog een ruige dwergvleermuis kort foeragerend waargenomen. De boomholte die mogelijk geschikt zou zijn als kraamverblijf, is die dag zeer vochtig. De holte zat vol met pisbedden en naaktslakken. Dit is een indicatie dat de holte niet goed geschikt is.

Bij Deelgebied 4 – het Noordbargerbos zijn ook geen waarnemingen gedaan van uitvliegende vleermuizen. In de boom met holtes vloog een spreeuw uit en werden jonge vogels gehoord. De eerste waarneming van een foeragerende ruige dwergvleermuis werd een half uur na zonsondergang gedaan. Deze was kort foeragerend aanwezig. Daarna werden twee foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Nader onderzoek Ronde 2 - Datum 11 juli 2017

Er zijn tijdens deze ronde geen kraam of zomerverblijfplaatsen vastgesteld. Bij deelgebied 2 – Slenerstroom zijn alleen een gewone dwergvleermuis en een ruige dwergvleermuis kort foeragerend waargenomen. Bij deelgebied 4 waren kort twee foeragerende gewone dwergvleermuizen aanwezig. De boomholte bij het Noordbargerbos werd nu gebruikt door een roodborst.

Nader onderzoek Ronde 3 - Datum 16 augustus 2018

Er zijn tijdens deze ronde 3 geen paar en zomerverblijfplaatsen vastgesteld. Er was zeer weinig vleermuisactiviteit. Alleen bij het Noordbargerbos werd rond 05:30 uur een langstreckende gewone dwergvleermuis waargenomen. De boomholte bij het Noordbargerbos werd nu als slaapplecht gebruikt door een juveniele groene specht.

Nader onderzoek Ronde 4 - Datum 13 september 2018

Bij deelgebied 2 – Slenerstroom is één paarroepende gewone dwergvleermuis gehoord tijdens het veldwerk. De gewone dwergvleermuis vloog tijdens het bezoek een vast traject. Het is niet mogelijk om tijdens een baltsvlucht de exacte locatie van de paarverblijfplaats te lokaliseren. Wel is duidelijk dat er een paarverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis aanwezig moet zijn. Er zijn geen andere vleermuissoorten waargenomen tijdens het veldbezoek.

In deelgebied 4 – het Noordbargerbos is ook één paarroepende gewone dwergvleermuis waargenomen. Hier is dus ook een paarverblijf van de gewone dwergvleermuis aanwezig. Er zijn geen andere vleermuissoorten waargenomen.

Figuur 4-3 In rood de trajecten die werden gevlogen door paarroepende gewone dwergvleermuizen. Bron: <https://globespotter.cyclomedia.com/application/>

Effecten en consequenties

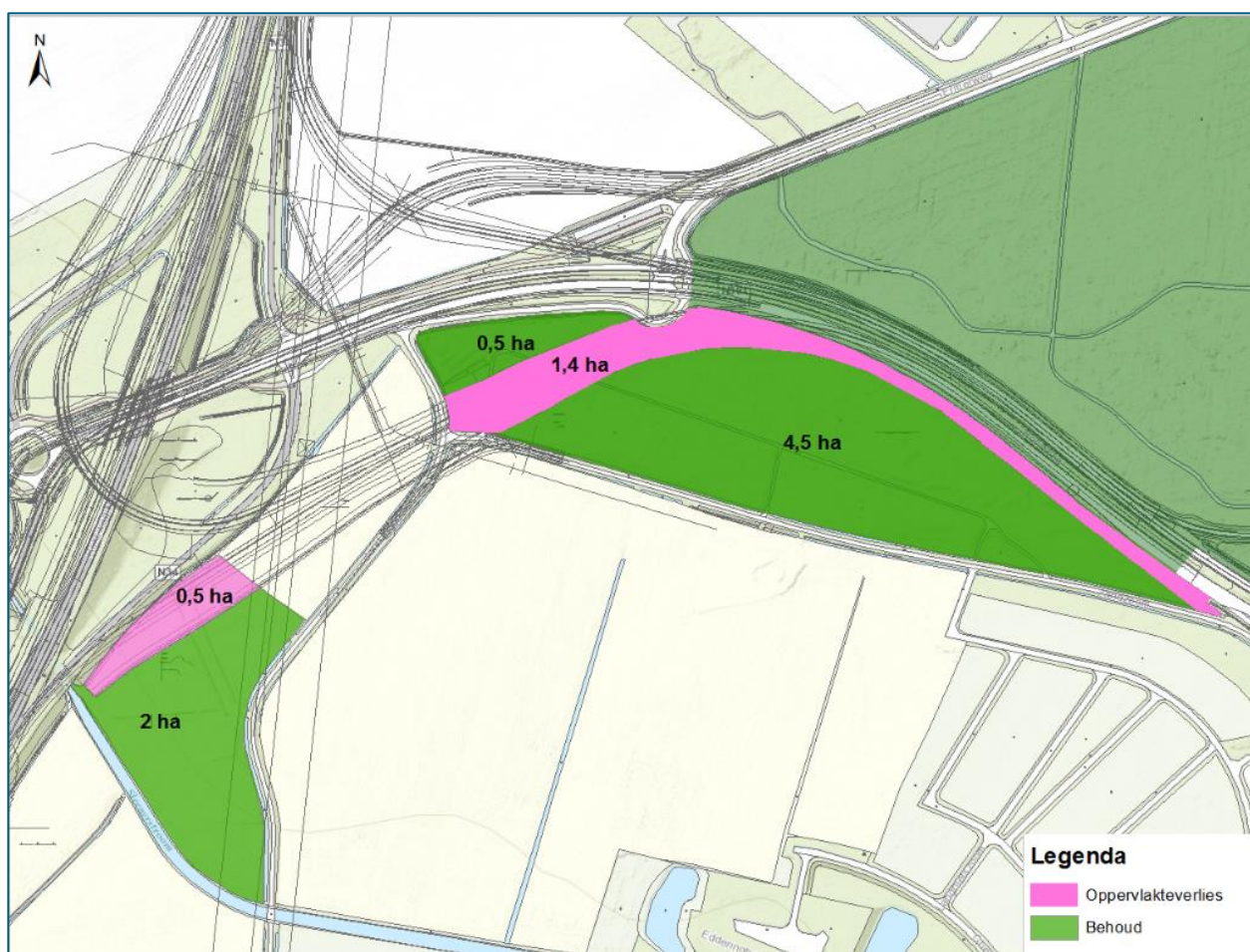
Bij de kapwerkzaamheden om de fly-over mogelijk te maken gaat zeer waarschijnlijk een paarverblijfplaats verloren van de gewone dwergvleermuis in zowel deelgebied 2 als deelgebied 4. Het vernietigen van een paarverblijfplaats is een overtreding van verbodsbepaling uit de Wnb:

- Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.

Voor het vernielen van een voortplantingsplaats is een ontheffing voor de Wnb nodig. Hiervoor moet een activiteitenplan worden opgesteld. Hierin moet aangegeven waarom het belangrijk is dit project uit te voeren. Het project draagt bij aan de verkeersveiligheid en de sociaal economische ontwikkeling van Drenthe. Als wettelijk belang kan onderstaand belang daarom worden aangedragen:

- Projecten in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Op 4 april 2018 zijn in beide deelgebieden 4 platte bolle kasten opgehangen voor vleermuizen. Er zijn dus reeds vervangende paarverblijven beschikbaar voor gewone dwergvleermuizen. Bovendien blijven er veel bomen gehandhaafd, die geschikt zijn als paarverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis, zie Figuur 4-4. De twee bosgebieden behouden daardoor hun huidige functionaliteit als leefgebied voor gewone dwergvleermuizen.

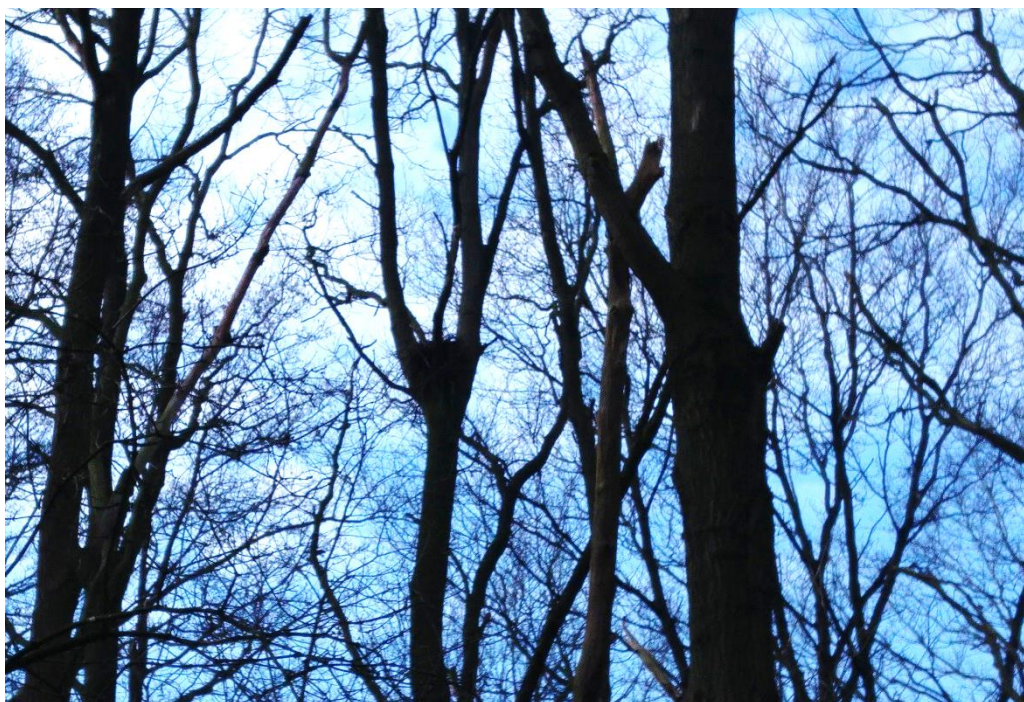
Figuur 4-4: Oppervlakteverlies door voorgenomen werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied.

4.3 Jaarrond beschermde nesten

Veldbezoek 1 - Datum 21 en 22 februari 2018

Binnen deelgebied 2 -Sleenerstroom is een jaarrond beschermd nest van een buizerd aangetroffen, zie Bijlage 2 en Figuur 4-5. Het aangetroffen nest valt buiten het gebied waar bomen worden gekapt (circa 100 meter). Het betreft een oud nest of een nest in aanbouw. In de overige deelgebieden zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen.

Figuur 4-5 Aangetroffen buizerdhorst bij deelgebied 2.

Veldbezoek 2 - 04 april 2018

Het eerder aangetroffen nest was niet verder uitgebouwd. Tijdens het veldbezoek werd een buizerd waargenomen. Daarnaast werd een nieuw nest aangetroffen op circa 150 meter ten zuidoosten van het plangebied. Dit nieuwe nest ligt circa 50 meter van het oude nest.

In het Noordbargerbos zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen binnen een straal van 75 meter van plangebied.

Veldbezoek 3 - 16 mei 2017

Het nader onderzoek naar de grote bosmuis is uitgevoerd van 9 t/m 12 april 2018 waarvoor een aparte rapportage is opgesteld (Melis, 2018). Tijdens de uitvoering van het onderzoek werd een dode buizerd gevonden in de nabijheid van het nest aan de Slenerstroom.

Bij het 3e veldbezoek werden geen buizerds en broedindicerend gedrag meer waargenomen. Onder het nest werden geen strontsporen gevonden van jonge vogels. Dit was ook te verwachten aangezien eerder één van de waarschijnlijke oudervogels dood was gevonden.

In het Noordbargerbos zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen binnen een straal van 75 meter van plangebied. Ook werden geen buizerds waargenomen of andere soorten met een jaarrond beschermd nest.

Veldbezoek 4 - 11 juli 2017

Bij het veldbezoek 4 werden geen buizerds en broedindicerend gedrag meer waargenomen. Onder het nest werden geen strontsporen gevonden van jonge vogels. Daarnaast zijn geen jonge vogels waargenomen. Dit was ook te verwachten aangezien eerder één van de oudervogels dood was gevonden.

In het Noordbargerbos zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen binnen een straal van 75 meter van plangebied. Ook werden geen buizerds waargenomen of andere soorten met een jaarrond beschermd nest

Effecten en consequenties

Bij deelgebied 2- Slenerstroom is een territorium aanwezig van de buizerd. De nesten liggen op een minimale afstand van circa 100 meter van de toekomstige weg. De verstoringafstand van een broedende buizerd is minimaal 75 meter bij de meeste activiteiten die onder ruimtelijke inrichting of ontwikkeling vallen (BIJ12g, 2017). Na afloop van de werkzaamheden behoudt het overgebleven bos de functionaliteit als broedgebied. Er is dus geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb.

Bij deelgebied 4 – Noordbargerbos zijn geen jaarrond beschermde nesten vastgesteld aangetroffen binnen een straal van 75 meter van plangebied. De overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb is redelijkerwijs uitgesloten.

5 Conclusies

Op basis van het nadere onderzoek zijn onderstaande conclusies te trekken:

- Vaste rust- en voortplantingsplaatsen van boomarter en eekhoorn komen binnen het plangebied niet voor. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb is redelijkerwijs uitgesloten.
- Binnen deelgebied 2 gaat een oude bijburch verloren. Deze is waarschijnlijk al meerdere jaren niet in gebruik door dassen. De bijburch is niet essentieel voor het voorkomen van de das. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb is redelijkerwijs uitgesloten.
- Vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen zijn binnen deelgebieden 1 en 3 redelijkerwijs uitgesloten. Bij het nader onderzoek binnen deelgebieden 2 en 4 zijn in totaal twee paarverblijfplaatsen van gewone vleermuizen vastgesteld. Voor het vernietigen van de paarverblijfplaatsen is ontheffing van de Wnb nodig.
- Binnen deelgebied 2 - Sleenerstroom zijn twee jaarrond beschermde nesten van een buizerd aanwezig op een minimale afstand van 100 meter van de toekomstige afritten. De verstoringafstand van een broedende buizerd is minimaal 75 meter bij de meeste activiteiten die onder ruimtelijke inrichting of ontwikkeling vallen (BIJ12, 2017). Na afloop van de werkzaamheden behoudt het overgebleven bos de functionaliteit als broedgebied. Er is dus geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb.
- Binnen deelgebied 4 – Noordbargerbos zijn geen jaarrond beschermde nesten aanwezig.

6 Bronvermelding

BIJ12, 2017a Kennisdocument Das, Meles meles, Versie 1.0, juli 2017

BIJ12, 2017b Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, Pipistrellus pipistrellus, Versie 1.0, juli 2017

BIJ12, 2017c Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis, Plecotus auritus, Versie 1.0, juli 2017

BIJ12, 2017d Kennisdocument Rosse Vleermuis, Nyctalus noctula, Versie 1.0, juli 2017

BIJ12, 2017e Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, Pipistrellus nathusii, Versie 1.0, juli 2017

BIJ12, 2017f Kennisdocument Watervleermuis, Myotis daubentoni, Versie 1.0, juli 2017

BIJ12, 2017g Kennisdocument Buizerd Buteo buteo Versie 1.0, juli 2017

Melis, J., 2018. Nader onderzoek Emmen, A34; vallenonderzoek naar grote bosmuis in het kader van de Wet Natuurbescherming (Wnb). JMERapport 18-017. John Melis ecologie, Jubbega.

Royal HaskoningDHV, 2017. Natuurtoets Emmen-West, Aansluiting N34-N391

Websites:

www.vleermuisnet.nl

www.zoogdiervereniging.nl

<https://ndff-ecogrid.nl/>

<https://globespotter.cyclomedia.com/application/>

Bijlage 1. Juridisch kader

A1.1 Inleiding Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en vervangt sindsdien de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet bevat regels voor de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten en de belangrijkste natuurgebieden in Nederland. Daarnaast bevat de wet onder meer bepalingen over de jacht en over houtopstanden.

Naast de bescherming van natuur en biodiversiteit voorziet de Wet natuurbescherming in de decentralisatie van taken en bevoegdheden en de vereenvoudiging van regelgeving. De Europese regelgeving, met name de Vogel- en Habitatrichtlijn, vormt het kader en het uitgangspunt van deze wet. Het instrumentarium van de Wet natuurbescherming sluit aan op het huidige omgevingsrecht en de toekomstige Omgevingswet.

De uitwerking van de wet is vastgelegd in de regeling en het besluit natuurbescherming¹. De provincie Drenthe, waar dit project plaatsvindt, heeft de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe hiertoe vastgesteld².

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (artikel 1.11) nog drie hoofdstukken die van belang zijn voor ruimtelijke ingrepen. Dit betreft hoofdstuk 2 (Natura 2000-gebieden), hoofdstuk 3 (Soorten) en hoofdstuk 4 (Houtopstanden). Van deze hoofdstukken worden hoofdstuk 2 (Natura 2000) en hoofdstuk 3 (Soorten) nader toegelicht.

A1.2 Gebiedsbescherming

In het kader van gebiedsbescherming voorziet het Rijk in een Nationale Natuurvisie, waarin kaders en ambities op nationaal niveau zijn geschetst. Genoemde kaders en ambities worden door de afzonderlijke provincies doorvertaald naar een Provinciale Natuurvisie. Deze heeft als doel om de landelijke staat van instandhouding van gebieden en soorten te realiseren, instandhouding van het Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN) op eigen grondgebied te waarborgen en (als een provincie dat wil) beleid vast te leggen ten aanzien van bijzondere provinciale natuurgebieden. Tot slot dienen landschap en cultuurhistorie ook een integraal onderdeel van de Provinciale Natuurvisie te zijn.

Bescherming van gebieden verloopt over twee sporen, namelijk via de Wet natuurbescherming voor Natura 2000-gebieden en via een planologisch beschermingsregime voor het NNN. Hieronder worden beiden beknopt toegelicht.

A1.3 Natura 2000

Hoofdstuk 2 van de Wnb richt zich op de gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Met deze Europese richtlijnen worden habitats en soorten van Europees belang beschermd. Deze gebieden staan bekend als Natura 2000-gebieden. Naast beschermde Natura 2000-gebieden was er vroeger ook sprake van Beschermde Natuurmonumenten. Deze zijn niet meer als zodanig beschermd en zijn, indien zij niet zijn opgenomen in een Natura 2000-gebied, al dan niet onder het NNN geschaard en als zodanig planologisch beschermd.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog zijn aangemeld), te voorkomen, bepaalt de Wnb dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2016-6933.html>

² Bron bekendmaking inwerkingtredingsbesluit: *Provinciaal blad*, 2016, 5589

habitats kunnen verslechteren of die een verstrend effect kunnen hebben op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (conform artikelen 2.7, 2.8 en 2.9 van de Wnb). In Aanwijzingsbesluiten wordt door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. In de Natura 2000-beheerplannen wordt aangegeven hoe de beheerders deze doelen willen realiseren.

Het aanwijzingsbesluit definieert naast de instandhoudingsdoelstellingen de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Provincies en Rijksoverheid zijn verantwoordelijk voor de realisatie van maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Aanwijzingsbesluiten hebben een onbepaalde looptijd en worden vastgesteld door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit).

Let wel, niet alleen activiteiten binnen de grenzen van een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Externe werking treedt op wanneer er, ongeacht de locatie, een effectgebied ontstaat als gevolg van het optreden van ruimtelijke overlap tussen een invloedgebied van een instandhoudingsdoelstelling en een invloedgebied van een activiteit die plaatsvindt buiten een Natura 2000-gebied en waarvoor de instandhoudingsdoelstelling gevoelig is. Voor de vergunningverlening betekent dat ook voor activiteiten buiten het gebied getoetst dienen te worden in het kader van de Wnb.

Programma aanpak stikstof

Per 1 juli 2015 is de Nbwet 1998 aangepast waarbij het Programma aanpak stikstof (hierna: PAS) in werking is getreden. Het PAS is per 1 januari 2017 in de Wnb opgenomen. Het PAS heeft onder andere als doel de vergunningverlening voor initiatieven die stikstofdepositie veroorzaken vlot te trekken.

In het PAS zijn 117 Natura 2000-gebieden opgenomen waarvan de habitattypen en/of leefgebieden van soorten stikstofgevoelig zijn. In de overige Natura 2000-gebieden is op dit moment geen sprake van een stikstofprobleem.

Per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied is een herstelstrategie en passende beoordeling opgesteld waarmee onderbouwd is in hoeverre ontwikkelruimte voor stikstof beschikbaar is. De ontwikkelruimte is verdeeld over vier componenten:

- a) Autonome groei: stikstofruimte verbonden aan algemene autonome ontwikkeling voor wonen en verkeer (zonder vergunning);
- b) Stikstofruimte voor prioritaire projecten van nationaal belang: voorbeelden zijn MIRT projecten waaronder PHS Alkmaar-Amsterdam, defensie, luchthavenbesluiten et cetera. De grenswaarde is 1,00 mol N/ha/j³. (onder de grenswaarde volstaat melding; boven de grenswaarde vergunningplicht).
- c) Stikstofruimte voor projecten onder de grenswaarde⁴ waarvoor een melding volstaat:

³ Zie Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof artikel 2 lid 3 en de daarin opgenomen verwijzing naar artikel 19kn Nbw 1998.

⁴ Zie Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof artikel 2 lid 3 en de daarin opgenomen verwijzing naar artikel 19kn Nbw 1998.

- grenswaarde 1,00 mol N/ha/j;
  - bij benutting van 95% wordt grenswaarde van 1,00 mol N/ha/j verlaagd⁵ naar 0,05 mol N/ha/j en is hetgeen onder d) van toepassing;
  - bij een bijdrage onder de 0,05 mol N/ha/j is geen melding nodig;
- d) Vrije ontwikkelruimte voor projecten > 1 mol N/ha/j (vergunningplicht); hiervoor is de ruimte beperkt, de verdeling van de ruimte is afhankelijk van provinciale regels maar in principe geldt: wie het eerst komt wie het eerst maalt.

Het PAS geldt voor een periode van 6 jaar (2015-2021). Hierbij wordt de beschikbare depositieruimte doorgaans in twee tijdvakken van elk 3 jaar uitgegeven. De provincie en ministerie van LNV hebben als bevoegd gezag de mogelijkheid om de verdeling over de 6 jaren anders in te vullen.

A1.4 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Natuurgebieden worden planologisch beschermd via de provinciale Verordening Ruimte als Natuurnetwerk Nederland (NNN). Dit betreft een netwerk van natuurgebieden en verbindingszones waar planten en dieren duurzaam kunnen verblijven en/of zich kunnen verplaatsen. Voor een groot deel heeft de NNN overlap met de Natura 2000-gebieden. Echter de wezenlijke kenmerken en waarden voor de NNN zijn breder dan de specifieke instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied. De NNN is op provinciaal niveau vastgesteld in de Structuurvisie met verdere uitwerking in de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe.

De wezenlijke kenmerken en waarden zijn in Drenthe niet expliciet beschreven, maar vastgelegd in het provinciale Natuurbeheerplan 2018⁶. Bij ingrepen in en nabij de NNN dient beoordeeld te worden of een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden plaats vindt.

Ingrepen die significant de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN aantasten, zijn niet toegestaan tenzij:

- a. sprake is van een groot openbaar belang,
- b. er geen reële alternatieven voor de beoogde ontwikkeling zijn,
- c. schade door mitigerende maatregelen zoveel wordt beperkt als fysiekruimtelijk en wat betreft uitvoerbaarheid van de beoogde ontwikkeling redelijkerwijs mogelijk is, en

⁵ De verlaging geldt alleen voor projecten binnen dit segment en niet voor prioritaire projecten.

⁶ Natuurbeheerplannen worden jaarlijks geactualiseerd door Provinciale Staten.

- d. resterende schade wordt gecompenseerd door het treffen van zodanige maatregelen dat geen netto verlies optreedt van wezenlijke kenmerken en waarden in termen van areaal, kwaliteit en samenhang van de ecologische hoofdstructuur.

A1.5 Soortbescherming

A1.5.1 Beschermingsregimes

Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming richt zich op de soortbescherming. De Wet natuurbescherming kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de [Vogelrichtlijn](#), [Habitatrichtlijn](#) en twee verdragen ([Bern](#) en [Bonn](#)) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Het gaat om de volgende beschermingsregimes:

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1)

Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2)

Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.

Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3)

Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

A1.5.2 Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen en verdragen en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien op de 'nationale' andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen.

Tabel 0-1 Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2	Beschermingsregime andere soorten § 3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art. 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

A1.5.3 Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

Artikelen 3.3, 3.8 en 3.11 bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna). Onder de Wet natuurbescherming geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag, de provincie of het ministerie van LNV, door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit. De bevoegdheid voor het verlenen van een ontheffing of vrijstelling is overgeheveld naar de provincie⁷.

Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van LNV een algemene vrijstelling van de vergunningplicht vaststellen middels een verordening. De provincie Drenthe heeft de provinciale verordening en vrijstelling vastgesteld. Voor ruimtelijke ingrepen geldt hierdoor een vrijstelling van de ontheffingsplicht voor een aantal meer algemeen voorkomende soorten zoogdieren en amfibieën.

Zorgplicht soortenbescherming

Voor alle planten en dieren (dus ook voor soorten, die niet zijn opgenomen in de Wnb) geldt de algemene zorgplicht conform Wnb art. 1.11. Deze plicht houdt in dat een ieder 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk moet worden voorkomen en dat bij de inrichting aandacht moet worden besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier.

⁷ Met uitzondering van een aantal in art 1.3 van de Wet natuurbescherming genoemde projecten (van nationaal belang)

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel de schade zo beperkt mogelijk is.

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen⁸: “Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant”.

Wezenlijke invloed

Met de term ‘wezenlijke invloed’ wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of er sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort (zie voorbeelden). Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zélf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.

A1.6 Bevoegd gezag

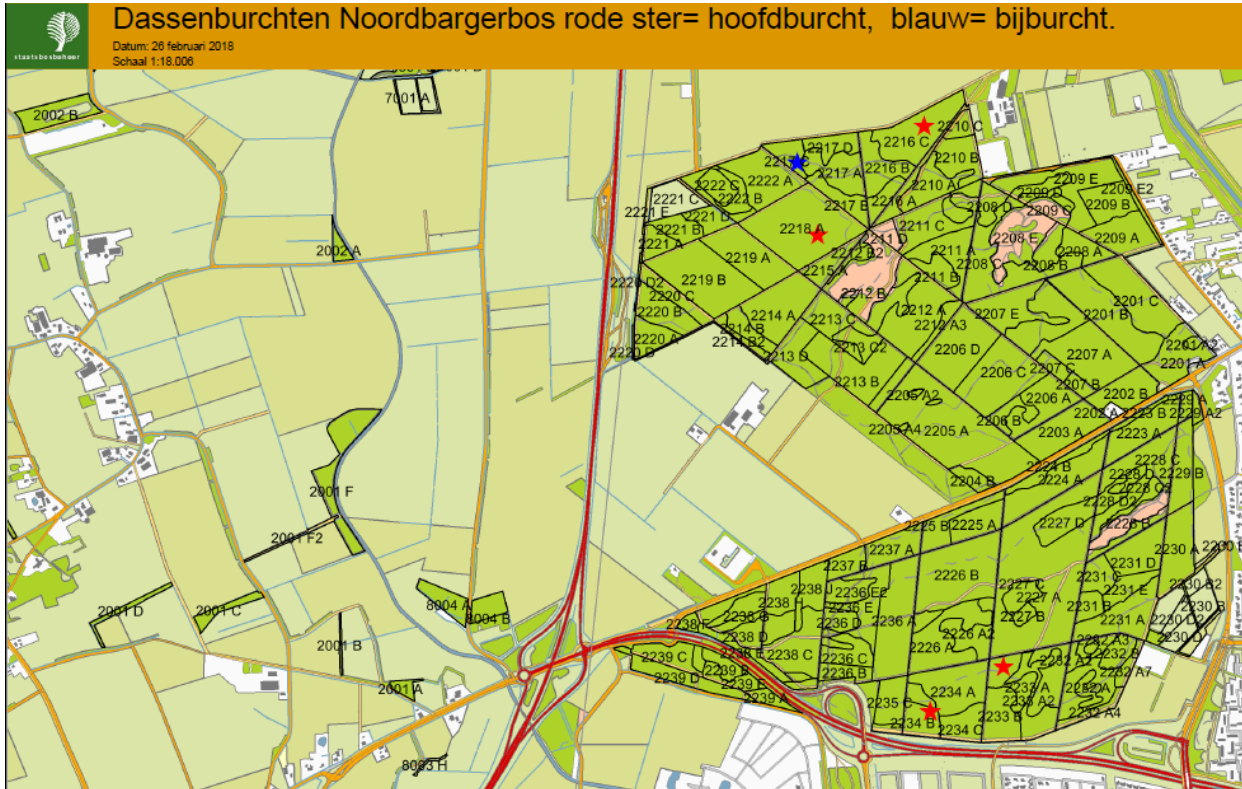
De provincies zijn in de meeste gevallen het bevoegde gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wet natuurbescherming. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bevoegd gezag. Dit betreffen handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk, zoals hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen Tracéwet, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, winning van delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij, activiteiten Koninklijk Huis, etc.

⁸ EHvJ zaak C-103/00 en zaak C -221/04

Bijlage 2. Kaart met potentiële verblijfplaatsen - fase 1

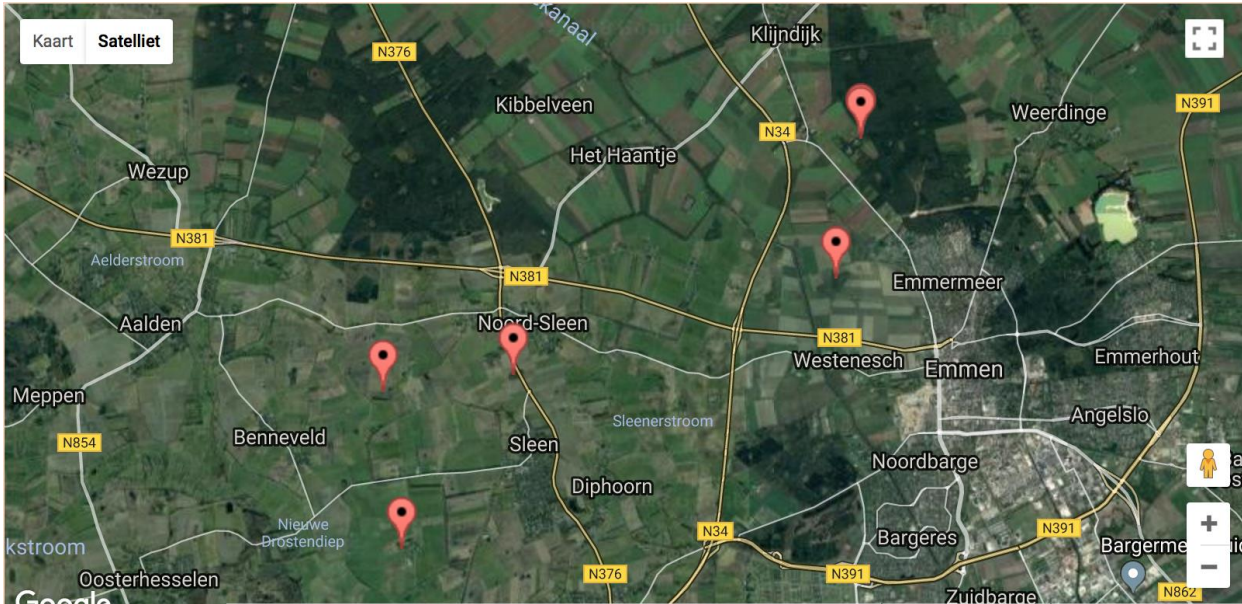
Bijlage 3. Kaart met hoofdburchten van de das

Bron: Staatsbosbeheer

Bijlage 4. Kaart met hoofdburchten van de das

Bron: Dassenwerkgroep Drenthe